

Olèrdola l'a. 994 (Miret S., *Templ.H.*, p. 36); és probable que fos el vescomte *Guifre*, car ho fa amb la muller Gilberga, i una *Geriberga vicecomitissa* apareix dos anys més tard venent una terra en el mateix paratge, dit *Spera* (Miret, *ibid.*).

Vegeu *E.T.C.*, 245 i altres llocs moderns amb la metàtesi *Grife* i en part *Grifol* al A. Emp. i Cat. Nord. A Espolla, *en grifò*, propietari que dona nom a topònims menors dins aquest terme (1958, xxii, 75.1). A Taltaüll, una pda. important la tenim tant amb la forma etimològica en baix llatí, com en la vulgar catalana, amb anticipació de la *r*: *Prat de Grife* a. 1293 en doc. d'allí (*InvLC*); Mme. Comalade en la seva monografia (*Tautavel au XIIIe. S.*) recull: «in tenencia *Guifredi*» en dos docs. (p. 70), i en la forma «in tenencia *Petri Grife*» en altres dos (pp. 62 i 68). A Cerdanya: «tibi R. Cherol, de *Grife* de Turri et Galyardus de Isaval», 1286-87; «B. *Guifre*, P. *Gifre* de Livia» anys 1286-87 (Delcor, *Juifs Puigcerdà, Sefarad*, 1966, pp. 44, 45). *Griffa*, NP en el Capbreu d'Argelers de 1292 (*Cerca*, 1959, p. 56). Però també en el Maestrat, en el Capbreu Milian de Morella, a. 1443, En Johan *Grife* (f° 26v, 100v).

En la Llegenda Aurea de Voragine fa un paper de martirologi «quidam juvenis nomine *Guifredus*» (a 25 Lombardia, ed. Graesse 102r b), i els nostres traductors de *Cuixà* [S. XIII] ho traduïren «un jovencel qui avia nom *Grife*», ms. B (*Vides Ross.*, 103r, 2, n. 44).

La forma *Grife* (amb accent en la *i*, i metàtesi de *r*) s'estenia amplament cap a l'Aude; on és cognom de gent reputada, com el canonge *Griffe*, autor de la «Histoire religieuse des anciens pays de l'Aude» (París, 1933), obra que fa autoritat en la matèria. *Sallegriffe* (és a dir 'sala o castell de Guifre') és el nom d'un «hameau» del c^o de Mouthoumet (te. Bouisse), en el país de Rasès, que ja trobem documentats —sense la metàtesi encara— com *Salaguirre* els anys 1186, 1371, 1589, 1763 (Sabarthès, *Di. Top. Aude*).

És sabut que és una teoria molt acreditada que la família de Guifre el Pilós venia de les cases comtals Rasès-Carcassès. Si ve d'aquesta família el nom d'aquesta «sala» o castell de Guifre, em guardo d'afirmar-ho: ja he dit que aquí ens limitem a l'aspecte lingüístic, deixant l'altre per als historiadors.

Com explico a les pp. 243-244 (i hi remeto): una pron. més cultista i llatinitzada, sobretot en la dels NPP germ. en -RED existí també amb accent al final. GONDERED > *Condreu*... Ocasionalment existí també *Guifreu*. En les formes documentals medievals, fins quan encara tenen la -D, per poc que tinguin forma catalana i no llatina, podem estar segurs que predomina o és general l'accentuació inicial. En un doc. de 1041 del Cart. de Tavèrnoles apareix 3 vegades la forma *Guifred* (27, extr., p. 11), ben segur pron. *gífred*, car si fos amb *é* hauria estat llatinitzada en **Guifrédus* (cf. en aquest mateix doc. que és tot ell en baix llatí *Seniofredi Guilelmus, Ermengaudus*). Notem també el contrast en les terminacions en un doc. de 1084 (Colle. Moreau), doc. de Brullà («*Sig. Guifre Esmerad*; sig. Raimundus *Guifre*»). No hi ha dubte, vistos aquells

contrasts, que l'accentuació era *Guifre*.

No cal repetir ara el que vaig deixar exposat a les pp. 246-251 dels *E.T.C.*, sobre noms germànics paral·lels.

És clar que en els compostos germànics en -BALD, -HARD, -(W)ALD, -SIND, -HILD amb grup de consonants final, aquest solia atraure l'accent en romanitzar-los; i en algun com -RED, la conversió en apellatiu romànic (*conreu*, *arreu*) produïa el mateix efecte. Però, fins i tot en aquests casos, apareix prou sovint l'accentuació reculada, per imitació de la germànica. Adhuc en els femenins en -BURGS es dona el cas. En la nota d'*E.T.C.* donava *Galbes* o *Gaubes* (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* 1, 215-7) com a provinent de WÁLDGURGS (Först., 1502); però com que el nom de la muller del baró d'Entença també es troba en la forma *Agálbors* i *Agálbres*, i en documents tan antics com els de 1153 i 1202 (*ibid.*, i *BABL* 1, 140), és segur que també existí en el nostre sòl el compost fem. AGAL-BURGS (format amb l'arrel germ. AG- que té variants productives AGIL i AGAN- (respectivament 74, 64 i 44 noms en Först.); i un altre seria *SKÁLBURGS,³ d'on un «pogio q. dic. *Scalbor*» en doc. pellarès de 850 (citat junt amb *Pera-meia* i *Escàs d'Assua* (Colle. Moreau 1, 187v)).

Fins en els noms en -HARI (que tan generalment donen -ér: *Guarner*, *Gualter*), es dona de vegades l'accentuació proparoxítona. De GÚNTHARI, els *Cónte(r)*, *Beni-cónter* i *Mont-cónter*, que he concretat en el volum 1, p. 113 a *Eivissa* i a *Alcalà de Xivert*. En el nom RATHARI (de RAD- + -HARI), la forma *aa* doble de la grafia *Raatter* en un doc. pellarès de 903 (Abadal, *P. i R.*, 388) no es pot interpretar altrament que com a signe de l'accentuació a la inicial *Rát*. Amb -RED hi ha sovint el resultat català -reu (*Sindreu*, *Condreu*); però també hi apareix, com resultat de SÍNDERED, *Sendre*, que ja vaig citar allí en un document solsoní de 1083; de nou Bernard *Sendre* any 1089. I en un compost *Coll-sendres* (Ponsich, *Top.*, 129) NL en un doc. de Conflent, 1632, COLLE SÍNDEREDS amb la -s del genitiu germànic.

Allí ja em vaig estendre prou sobre els noms de forma en -áfre, provinents de -Á-FRID. Se'n podien citar més. El cognom ross. *Escafre*, ben conegut, sembla reducció de GISKA-FRID. Amb *Gi-* el tenim en un document de 1050 de l'alt Berguedà (Duran *Giscafre*, a *Baga*) (Serra V., *Pinós M.* III, 182), on per cert va en companyia d'un *Guifre Bonuz*, --- ad *Guifre* --- ad *Guifre*, i formant contrast amb *Goltred* (GULDF-RED) del mateix doc.; en aquell la pèrdua de la -D- sense passar a -y és bona prova de l'accentuació *Guifre*, *Giscáfre*. En fi, *Stephanus Regafre*, a. 1191 (*Cart. de Poblet*, p. 100).

¹ Potser més aviat gòtic, però com a lingüista no em cal entrar a fons en aquesta qüestió controvertida. El que es pot sospitar és que la controvèrsia sobre el llinatge del Pilós, vagi pesar en el desig d'algun historiador de mudar la forma del nom. — ² Ramon d'Abadal, potser tendia ja, a la fi, a renunciar-hi: tinc a la vista l'atenta carta que m'envià el 18-I-1967, després de rebre la tirada a part del meu article de *Criterion* (que duu aquest subtítol): «Bon amic